

11. Щурат В. Вибрані праці з історії літератури. — К., 1963. — С. 136.
 12. Лепкий Б. Маркіян Шашкевич. — Коломия, 1912. — С. 32. Далі в тексті подаємо сторінку за цим виданням.
 13. За сучасним порядком: на другому поверсі.
 14. Шашкевичіана. — Львів-Броди-Вінніпег, 1996. — С. 85.
 15. Див.: Гнатишак М. Ідейні основи творчості М.Шашкевича. — Львів, 1937. — С. 9.
 16. Шашкевичіана. — Львів-Броди-Вінніпег, 1996. — С. 220.
-
-

Остан ЧЕРЕМШИСЬКИЙ
(Велеснівський етнографічний
меморіальний музей Володимира Гнатюка)

**ДРУЖБА І СПІВПРАЦЯ ВЕЛЕТНІВ:
 ВОЛОДИМИР ГНАТЮК І БОГДАН ЛЕПКИЙ**

Чи ж є де такий багатий і щедрий на творчі таланти край, як наша Тернопільщина? Адже вона дала нам і світові чимало видатних учених, письменників, композиторів, художників, артистів та багато інших діячів української науки, культури та історії.

Тут народилися, росли і розпочали свою творчу працю видатний учений зі світовим іменем, великий український етнограф і фольклорист, академік Володимир Гнатюк та великий український поет, прозаїк, мемуарист, перекладач, учений, літературознавець, критик, педагог, художник, історик, діяч культури, Почесний член Наукового товариства імені Т.Шевченка у Львові, автор безсмертних «Журавлів» та історичної епопеї «Мазепа» Богдан Лепкий.

Ці дві постаті настільки відомі в культурному світі, що нема потреби подавати широкі відомості про їх життєвий і творчий шлях.

Впродовж майже тридцяти років між Володимиром Гнатюком і Богданом Лепким тривали дружні та творчі зв'язки, про що засвідчують багато фактів, в тому числі і їх листування, яке зберігається в багатьох архівних сховищах України та поза її межами.

Чимало листів Богдана Лепкого до різних адресатів, у тому числі одинадцять до Володимира Гнатюка зберігаються у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки імені Василя Стефаника НАН України.

Листи-автографи письменника до вченого писані на папері різного формату, лише один з них, писаний на поштовій картці із зображенням Богдана Хмельницького і адресований Володимирові Гнатюку до міста Закопане в Польщі, де він в той час перебував на лікуванні.

Як голова ювілейного комітету з нагоди 25-ліття письменницької, наукової та громадської праці Івана Франка Володимир Гнатюк запрошує на святковий вечір письменників — батька і сина — священика Сильвестра та Богдана Лепких. І ми їх обох бачимо на груповій світлині 30 жовтня 1898 року поруч з Іваном Франком, Михайлом Грушевським, Володимиром Гнатюком та багатьма іншими видатними діячами України.

В першому листі з Бережан за 1898 рік Богдан Лепкий просить Володимира Гнатюка праці різних європейських вчених, бо «...але їй Богу, буде Вам не лишень дяка від мене, але і велике прости-біг, що помоглись те бідному заточникові в Богом забуті Бережани, де вся наука та література кінчиться на «Ділі» і «Віснику» та кількох романах».

У дугому листі від 6 травня 1899 року, з тих же Бережан, Лепкий пише Гнатюкові: «Ще як д. Маковей був редактором Всіт[ника], я піslав на його руки два невеличкі оповідання «Стріча» і «Закутник», два, чи три перекладені стишки і стільки оригінальних. Він казав, що буде друкувати, що навіть дещо вже приладив до друку. Тим часом кілька книжок Вісника вийшло, а моїого матеріала не поміщено нічо... Сподіваюся, що зволите полагодити мені ту справу. Здоровлю Вас сердечно. З поважанням Богдан Лепкий. Матеріали парнографічні збираю і пішлю Вам згодом».

І як відповідь на цього листа письменника Володимир Гнатюк редактує в «Українсько-руській видавничій спілці» видає твори Богдана Лепкого — збірку оповідань «З життя» («Літературно-наукова бібліотека» серія 1, число 12, Львів, 1899).

З цього часу розпочинається міцна дружба і співпраця наших двох земляків. Володимир Гнатюк пише рецензію на статтю Богдана Лепкого «Огляд літератур слов'янських за 1902 рік» («Словенски преглед», ч. 10, Прага, 1903), яку помістив у XXIII томі «Літературно-наукового вісника» за 1903 рік.

У розділі «Хроніка і бібліографія» XXII тому «ЛНВ» (1903) Гнатюк публікує свою замітку «Відчит Б.Лепкого у Krakovі про літературну діяльність Василя Стефаника».

25 березня 1904 року з Krakova Б.Лепкий пише В.Гнатюкові: «Високоповажний Пане Редакторе! Посилаю збірку оповідань для видавничої Спілки, складається вона:

1) з оповідань, що були друковані в збірці «З села» — тепер зовсім вичерпаній.

2) з новель «Жертва» і «Гостина», друкованих у фейлетонах Руслана.

3) з довшого оповідання п.з. «В глухім куті», яке не увійшло досі до жадної збірки та

4) з трьох нових, ще не друкованих, а то «Перша зірка», «Матвій Цещун» і «Мій товариш».

Наголовок можна дати або «Перша зірка» та «Другі оповідання», або: «Образки з села» (Малюнки з села). Будьте ласкаві вибрати... Як вийшов Стефаник, то кажіть мені вислати, а я зараз в найближчому числі дам рецензію. Мій нарис про Стефаника, друкований досі по-українськи, по-польськи, по-чеськи, по-хорватськи, по-німецьки, перекладається тепер в Петербурзі на московське... Даайте, що пишу недбало, але часу не маю. Сердечно Вас здоровлю та кланяюся Вам з глибоким поважанням. Богдан Лепкий.

І знову Гнатюк з радістю відгукується на прохання Лепкого і видає збірку його творів «Кара та інші оповідання» («Літературно-наукова бібліотека», серія 1, число 93, Львів, 1905) в «УРВС», де працював відповідальним секретарем та редактором.

Вчений пише свою рецензію на це видання і була вона опублікована у XXX томі «ЛНВ» за 1906 рік.

Щира друїба між двома нашими славними земляками все міцнішає і міцнішає з кожним днем. В 1908 році Володимир Гнатюк отримує поштівку з Krakova від Богдана Лепкого: «Впovажний Добродію! Найближче двірця єсть готель Європейський, доволі чистий і дешевий. Лучший від нього готель Моллера близь театру. Недалеко клініки єсть не дорогий отель «Монополь». Вибирайте. П.Стадника нема в Krakові. Перенісся до Львова. Але напишіть до мене, коли приїжджаєте. Як не буду мав школи, то вийду на дворець, а як ні, то вишлю когось з наших, щоб поміг Вам розгоститися в Krakові. Здоровлю і Кланяюся. Богдан Лепкий».

В кожному з наступних листів письменник ділиться з ученим своїми успіхами у викладацькій праці, про написання нових творів та їх публікацію, присилає на його адресу до редакції «Літературно-наукового вісника» свої нові поезії та оповідання.

В 1922 році Богданові Лепкому виповнилося 50 років. З нагоди цього ювілею його привітав Володимир Гнатюк. А незабаром з Берліна вчений отримав вітання з нагоди Різдва 1923 року: «Літературно-науковому віснику під Різдво»:

Колядки, колядки, колядки,
Свічечки на зеленій ялинці,
Білий сніг вкрив садки і грядки,
Мерехтить на кождіській билинці.

Любі сни, райські сни, сни весни.
Сни про те, що було і минуло, —
Хоч як серце в грудях тисни, —
Щоб забуло, — воно не забуло.

Кождий день, кожду ніч, кождий мент,
Кожде слово з уст близьких і рідних

Заховало воно мов фрагмент,
Мов мелодію граф непобідних.

Богдан Лепкий»

та листа, в якому він пише, «Щиро дякую Вам і цілій шановній Редакції Літературно-Наукового Вісника за бажання, якими не забули Ви привітати мене в день моїх 50 уродин.

Може, й не заслужив я на таку пошану, може не дав таких творів нашій рідній літературі, які міг і повинен був дати, потіха для мене, що працював пильно і щиро. Не раз не писав того, що хотів, а те що диктував мені голос народної совісти, — в тому лежить мій гріх супроти чистого мистецтва, але ж і розрішення повинен дати мені не хто другий, а народня справа.

Дай, Боже, щоб мої молодші товариши по перу не потрібували попадати в такі конфлікти з собою, щоб вони всі свої сили і всі свої дари могли зложити на жертвеннику рідного слова, привабливій богині краси.

Дай, Боже, діждатися більш сприятливих умов для розвитку нашої рідної культури, щоб український геній засіяв у своїй повній величі і провадив наші грядущі покоління до волі і до слави.

Щиро Вас шануючий Богдан Лепкий».

ІВАНОВИЧ
Василь МАХНО (Тернопіль)

МОДЕРНІЗМ БОГДАНА ЛЕПКОГО (До постановки пролеми)

Коли мова заходить про модернізм в українській літературі, його особливості та аспекти розвитку, то, зазвичай, без імені Богдана Лепкого не обйтися. І в першу чергу звертаються до його поетичної творчості, оскільки у ній, на думку багатьох дослідників, поезія Лепкого в загальноукраїнському контексті, як і в контексті «Молодої Музи», має чітко виражені символістські засади. М. Ільницький вважає, що «пейзажна лірика поета позначена ідеями естетики модернізму» [1]. Для Б. Рубчака проблема освоєння новітніх мистецьких ідей національною літературою поч. ХХ ст. не така уже й проста, про ці складності (суспільні та естетичні) він пише: «І, можливо, наші передсимволісти до символізму як такого не дійшли... Заразні їх проковтнув цей «суспільний обов'язок», одних втягнувши у свій організм (Лепкий, Луцький, Пачовський, Олесь), інших психічно зламавши (Карманський, Козловський, Яцків, Чарнецький)» [2].

Вище наведені цитати не надто суперечать одна одній, бо явище модернізму (символізму) в національній літературі було, хоч не